

Két előkészítő lépés után próbálom kimutatni Balla Zoltán gondolatmenetében rejtőzködő hiba lényegét.

Az elsőben azon idézeteket sorjázom tőle, melyekben kifejti általános meglátásait a beszédhangok eredeti, természetes önjelentéseinek szükségességéről.

A másodikban azokat idézem tőle, amikben a beszédhangok konkrét önjelentését szerinte adó értelemkört kívánja megragadni. Ezek végén közvetlen indoklásai nélkül kiemelem az általa adott beszédhang-önjelentés párosításokat. Konkrét indoklásait azért nem ítélem itt szükségeseknek, mert szerintem nem kellene az alaptévedés felismeréséhez.

A) Dr. Balla Zoltán általános meglátásait rögzítő idézetek a beszédhangok eredeti, természetes önjelentéseinek szükségszerű létezéséről.

„Azt állítjuk, hogy szemléleti vonatkozások, közvetlenül jelen lévő érzéki elemek nélkül fogalmak nincsenek. És e szemléletes elemek oly lényeges alkatrészei a fogalmaknak, hogy nélkülük tárgyi értékű fogalomról egyáltalán nem lehet beszélni.” (SZEGOLO 36. o.)

„...Ha tehát biztos alapokra akarunk helyezkedni, a lehető legegyszerűbb dolgok, létmozzanatok jelentéseit kell tisztáznunk...”

„...miért éppen hangminőségek keretében kutatunk általános értékű, illetve érvényű lét- vagy gondolat-határozmányok után. A további vizsgálatok során azonban kiderül, hogy mi a hangoknak oly formális mozzanataira támaszkodunk logikánkban, amely mozzanatok minden érzetminőséget jellemezhetnek és ezek a kiterjedt, vagyis érzéki valóságok legkiterjedtebb határozmányai. Az általunk vizsgált hangszínek a hangot kiadó testeknek vagy hangközvetítő közegeknek olyan formális adottságai, illetve függvényei, amelyek lényegükben a hang kiadása előtt, tehát a hangtól függetlenül is fennállnak. A hangszín így tulajdonképp hangforma és benne a formák általános viszonyai, törvényszerűségei egyértelműen vizsgálhatók. Ha mi mégis jobban ragaszkodunk logikánk kiépítésénél levegőrezgésekben megvalósuló formákhoz, ez egyszerűen azért van, mert a beszédet kell a gondolat kifejezésére leginkább hivatott jelzésnek elfogadnunk.”

„Elemi jelentéseink tehát különféle érzetminőségek közös tartalmaira vonatkozik, ezért a beszédhangok emlegetése senki se zavarjon meg.” (SZEGOLO 42 - 43. o.)

„...hangminőség igaz értelmét, lényegét éppen az a közös mozzanat hordozza, mely a legkülönbözőbb körülmények közötti okában, vagy okozatában is mindig megtalálható.”

„Ezek olyan dologi viszonyra vonatkozó észrevételek, amelyeket csak bemutatni és csakis szemlélettel ellenőrizni lehet. Aki erre a tapasztalati jellegű szemléletre nem hajlandó, sohasem juthat el az alapjelentések elismeréséig, illetve az igazságukról való meggyőződésig.” (SZEGOLO 44. o.)

„...nem más, mint a nyilvánvalóság, vagyis evidencia világossága, amit az eddigi ismeretelméletek elmulasztottak.” (SZEGOLO 45. o.)

„...A későbbiek során be fogjuk látni, hogy e tautológiának vagy cirkulus viciózusnak tetsző megismerési folyamat nem más, mint az eddig mellőzött azonosság elvével egybeeső tudatosulás, a megismerésnek egyedül lehetséges módja...” (SZEGOLO 47. o.)

„Az érzékelés a tárgyaknak az érzékszervekben létrejövő hatása. (SZEGOLO 49. o.)

„...úgy fogja majd az organikus létrend alaktanát és élettanát is közös nevezőre hozni képzetekre támaszkodó gondolkodásunk.” (SZEGOLO 55. o.)

„...Igenis valljuk azonban, hogy az érzéki jelek valóság-mozzanatára vetülő tartalmak azok, amelyek az ismeret tárgyi értékét, az igazságnak éltető tartalmát nyújtják, és aki mindenáron ellenkezni akar az érzéki alkotású ember érzéki megismerési módja ellen, az a problémát ne abban keresse, hogy mi módon hámozható ki az anyag keretéből a szellemi tartalom, hanem inkább azt fejtse meg, hogyan vetül a szellem adekvát értékkel, vagyis megismerhetőségének tárgyi biztosítékával az anyag síkjára, a kiterjedt jelek testére.”

„...nagyon sok eddig „szelleminek”, elvontnak nyilvánított fogalmunk összetevő elemeiben a lenézett érzéki mozzanatokra támaszkodik.”

„...oly lényeges, összefogó és mintegy kikristályosodási magvat kapunk, amely nélkül a szokásos metafizikáló egyvelegben bizony csak eltévedhet az érdeklődő.” (SZEGOLO 60 - 61. o.)

„...Ha a gondolatokat, fogalmakat is sikerül a szemléletességen keresztül az anyaghoz kötni és bennük így mintegy az első organizáló tartalmakat felfedni, nem lesz nehéz ez a többi emberi megnyilvánulásokkal kapcsolatban sem...”

„Az akaratos mozgások, cselekvések érzéki jellegű mechanizmusukat illetően teljesen azonosak az állatok hasonló értelmű megnyilvánulásaival...” (SZEGOLO 62. o.)

„A külső és a belső éles elválasztása ugyanis az organizmus egészében, mindenféle tekintetben mesterkélt és indokolatlan.” (SZEGOLO 64. o.)

„...Megállapításainknak ezt a következményét nem győzzük majd eléggé hangsúlyozni, mert ebből is nyilvánvaló lesz, mily többletet jelent rendszerünk az eddigi metafizikásokkal szemben, amelyek az általánosságban vallott célszerűség elvével a realitások mezején nem tudnak mit kezdeni.” (SZEGOLO 69. o.)

„...Vagyis a természet formanyelve mindenütt egységesnek, egyértelműnek bizonyul, nem csak jelentése, hanem építőterve alapján is.” (SZEGOLO 70. o.)

„...A jeleket, vagyis az elemi ismereteket tehát csakis a sor, haladvány formájában lehet úgy összekapcsolni, hogy azok megtartsák világosságukat és ne váljanak összezsúfoltságukkal az értelem részére hozzáférhetlenné.” (SZEGOLO 72. o.)

„De hiszen természetes is, hogy ily jellegű meghatározások nehézkesek. Arról van ugyanis szó ilyen esetekben, hogy egy evidens jellegű adottságot akarunk értelmezni, meghatározni a tautológia veszélyét kerülve, holott ezek lényegükben csakis tautológikus úton végezhetők el, az azonosság elvének folyományaként.” (SZEGOLO 76. o.)

„A jelek öntartalmához ragaszkodó megismerési módszerünkkel tehát a lét csodálatos egységének, általános formanyelvének megvilágításához juthatunk el.” (SZEGOLO 111. o.)

„...a gondolatnak jelhez, érzékiséghez kötése, megtestesítése nem a szellemiség tagadásához,

hanem éppen az eddig elsikkasztott vagy agyonhallgatott szellemi tartalmaknak komolyabb értékeléséhez, a realitások okhálózatába való bekapcsolhatóságához vezet.” (SZEGOLO 131. o.)

„A meghatározási nehézségek, mint már említettük, itt is abból folynak, hogy végeredményben betűink tartalmi evidens adottságok, amiket nehéz mással magyarázni, mikor tulajdonképpen velük mint elemi adottságokkal kell magyaráznunk minden mást.”...„A szó szoros értelmében tehát mi a betűknek nem is nyújthatjuk magyarázatát.” (SZEGOLO 143. o.)

„Hiába állítjuk tehát, hogy egy hangra, vagyis jelre vonatkozó megállapításaink tényítéletek, amelyek helyességét egyedül a tények szemlélete és megítélése dönti el, erre a modern ember nem hajlandó, sőt nem hajlandók tudós professzorok sem.”...”...a képzet, tehát hangképzet és jelentés egymásba folyásának szakaszán van az ismeretelméleti ugrópont, mely az érzékelés és fogalmi ismeret tulajdonképpeni fordulópontja...” (SZEGOLO 144. o.)

„...legelemibb formájában a kép érzéklet, amelyben a forma azonos a tartalommal, a kép tartalma maga forma, amely egységet majd csak a reflektáló öntudat analitikus tevékenysége bontja meg.” (SZEGOLO 205. o.)

E körbe sorolt idézeteket egy pontosan ötven évvel későbbi, az 1996-ban az Íráskultúrában megjelent Fonetikai vizsgálatok írástörténeti jelentősége című írásból vettél hagyom abba:
„Az általunk felfedezett adekvációk fő oka szerintünk abból ered, hogy az emberek a hangoknak szájüregi kialakítását ösztönösen is jobban, természetesebben kiérezték, mint bármely pozitivistá fonológusok agyafürtan kigondolt absztrakciós, számadatos meghatározásai, kísérletei s „oppozíciós” megkülönböztetései, amiről egyébként a szakfonetikusok szűk körén túl mások ugyanúgy keveset tudnak, mint az Alhi írásjeleiről.” (SZEGOLO 234. o.)
Stb.

B) Idézetek amikben Dr. Balla Zoltán a beszédhangok konkrét önjelentését adó értelemkört kívánja megragadni.

„Mi szélesebb körű kivizsgálásokkal rájöttünk, hogy a beszédhangoknak pontosan elhatárolható, geometriai jellegű jelentései vannak, és hogy a beszédhangok természetes értékei vagyis sajátlagos érzet- illetve képzettartalmi éppen azok, amelyekre mint utolsó, legegyszerűbb konstitutív jegyekre támaszkodhat.” (SZEGOLO 38. o.)

„...Ha azonban belátjuk, hogy az általában szükségesnek nyilvánított képleteket itt csak a beszédhangok konkrét képzeihez kötjük és hogy ezek teljesen egybeesők azokkal a geometriai képzetekkel, amelyek alapján eredetileg is akartuk rendezni a szemlélettartalmakat, be kell azt is látni, hogy ezzel lényegében logikaellenes önkényességbe nem keveredtünk. Csupán a jelzés szempontjából tettünk ezzel egy gyakorlatilag értékes lépést, amely adekvációs jelleg folytán a matematika jelzésrendszerén is túltesz.” (SZEGOLO 39. o.)

„Nyilvánvaló ugyanis hogy a változások, mozgások akár az idő haladványai, akár megtett útjuk alakja szerint, szintén alaki határozományokkal bírnak.” (SZEGOLO 54. o.)
Stb.

Balla Zoltán meghatározásai, azonosításai szerint az egyes beszédhangok természetes értékei 1946-

os publikációjából:

- „- t - mint a határok ütközésének, egybeesésének hangja.” (SZEGOLO 41. o.)
„- i - mint a kicsinység, pontszerűség meghatározója.” (SZEGOLO 52. o.)
„- l - mint a nyúltság, vonalszerűség kifejezője.” (SZEGOLO 66. o.)
„- a - a lapszerűség kifejezője.” (SZEGOLO 75. o.)
„- o - mint a kerekesség hangja.” (SZEGOLO 80. o.)
„- m - a tömbszerűség jele.” (SZEGOLO 90. o.)
„- g - a gömbalaknak ...jele.” (SZEGOLO 96. o.)
„- b - a kiboltosodás, ...beöblösödések...jele.” (SZEGOLO 106. o.)
„- d - ...(b-hez) hasonló...azzal a különbséggel, hogy ...mélysége sekélyesebb, nyitottabb hajlatú.” (SZEGOLO 106. o.)
„- j - hang jelentését...a hajlásban, hajlatban állapítottuk meg,...” (SZEGOLO 112. o.)
„- n - hang a j-vel sok tekintetben megegyezik,...csak...kifejezettebb, zártabb görbület...” (SZEGOLO 114. o.)
„- v - ...benne lényegesnek...az ék, kúpos, csúcsos formát vehetjük,...válasban egyenletesen fokozódó,...szétváló, egybevonuló...mozgásoknak betűje...” (SZEGOLO 120. o.)
„- k - mint a szilárdság jele...keménység...jelének bizonyult.” (SZEGOLO 124. o.)
„- p - hang természetes értéke a puhaság...pukkanó, pufogó...” (SZEGOLO 132. o.)
„- f - hang a finom szétfosztottság, ...diszpergáltság...” (SZEGOLO 136. o.)
„- sz - alapjelentés...a részeltetés, többszerűség, ...folyamatosság...” (SZEGOLO 138. o.)
„- r - ...többszerűség...részek még nagyobb megkülönböztetett önállósággal...durvább jellegű...” (SZEGOLO 140 - 141. o.)
„- z - ...folyamatosság fölsozottságát...részleges szétszóródás némi folyamatosság...-gal...” (SZEGOLO 143. o.)
„- h - ...horzsoló légáramlások...a felület természetes hangjának, jelének vehető...” (SZEGOLO 145. o.)
„- s - a simaság természetes jele.” (SZEGOLO 146. o.)
„- cs - a sima felületű testek ütközésének...hangja,...” (SZEGOLO 147. o.)
„- c - ...a sima és kemény tulajdonságokat felmutató tárgyak rezgéseinek ...hangja” (SZEGOLO 147. o.)
„- u - az úrnak, a folyamatosság hiányának huhogó, zúgó, bűgő hangja...hiánynak, pusztaságnak jele.” (SZEGOLO 147. o.)
„- ű - ...üresség szűkebb, zártabb értelmét tartalmazza...” (SZEGOLO 148. o.)
„- e - ...értelmét az ellipszisben állapítottuk meg,...” (SZEGOLO 148. o.)
„- ö - ...-o-, -m- és -v- alapjelentések kombinációjának vehető,...” (SZEGOLO 148. o.)

„Ezeket az összevetéseket, vagyis tapasztalati tényhalmazokat egyébként nem győzzük eléggé hangsúlyozni és ajánlani, mert nélkülük sokak előtt tényleg úgy tűnhetne fel, mintha mi megállapításainkat inkább logikai módszerünk erőszakolásával, nem pedig a tények komoly vizsgálatával tennénk meg. Pedig eláruljuk, hogy a tapasztalati tényeknek, illetőleg vizsgálatoknak fölényes halmazát mi hordtuk össze az alkati jelenségek beláthatatlan tömegéből. A természet törvényeinek, nyelvének kiolvasása céljából mi csak legutoljára mertünk a betűk segítségéhez nyúlni. És inkább mi félünk hogy a megállapításainkat támadni akarók csak levegőben lógó logikájukra támaszkodva törekednek majd cáfolni, sőt biztosra vesszük, hogy múltjukhoz híven a „logikus gondolkozók” lesznek kevésbé hajlandók arra, hogy a tényeknek vizsgálatával, illetőleg összevetésével ítéljék meg dolgainkat.” (SZEGOLO 116 - 117. o.)

És végezetül álljon még itt a három évtizeddel későbbi, M. Tud. Akadémián tartott 1986-os előadás záró gondolata:

„Ezért néhány rövid meggondolással zárom előadásomat. Ha igaz, hogy térességhez kötött érzéki ember mivoltunk következménye, hogy gondolkodásunk szükségszerűen képzetekhez kötött, akkor talán a nyelv hangképzeteinek is lehet ebben némi szerepe, ha ezt a szellemes absztrakciókba oly szívesen és gyakran felszálló légtornász idealistáink kétségbe is vonják, s a z elszellemiesített fogalmaik adekvát jellege megtestesítésű lehetőségeiben nem is hisznek...” (SZEGOLO 384. o.) (megj.: valószínűen sajtóhiba a megtestesítésű, megtestesítési helyett.)

Mivel is kezdjem?

Talán egy pár közvetlen észrevétellel.

Az 1946-os kiadás utolsó bekezdésében igazán nagyívű tervét közli a kifejtett alapok alkalmazásából nyerendő eredmények leendő közlésére:

„Mindezen meggondolások kultúrpolitikai lehetőségeit, kultúrtörténeti vonatkozásait, a nyelvek közös eredetének bizonyítékait, a közös ősnyelvnek adekvát kifejezésű szerkezetére épült szellemi háttereit s alkotóik értelmességének mélységeit még nem mutathattam be a rendelkezésemre álló keretek között. Ezt a feladatot majd a következő kötetben, az „alkalmazott speciális részben” óhajtom elvégezni.” (SZEGOLO 167. o.)

Mivel indokolja a konkrét szóvizsgálatok elmaradását?

„Sajnos, a legkeserűbb tapasztalataink vannak ugyanis a tekintetben, hogy az emberek, de még a tudós gondolkodók is, mennyire képtelenek a legegyszerűbb igazságoknak kielégítő megemésztésére. Tömör és újszerű igazságokkal szemben teljesen tehetetlenek. Annyira átrágottan, vizenyősre hígítottan bírják csak ezeket befogadni, annyira természetesnek veszik, hogy helyes ismeret csak az általuk helyesnek vélt, lényegükben azonban soha ki nem vizsgált alapokra épülhet, hogy ha más módszerrel találkoznak, részükre ez a legsötétebb „terra incognita” lesz. És nem is lehet mással jobban felbosszantani őket, mintha a teljes megalapozást, az utolsó elvekig való leásást követeljük meg tőlük kijelentéseik, megállapításaik vagy kritikájuk, elutasító magatartásuk igazolására. Tényleg „logikusan” gondolkoznak, vagyis a lényegükben ismeretlen alapfogalmakat fűzik ítéletekbe, következtetésekbe és e hiedelmek totális rendszerébe.” (Balla, SZEGOLO 149. o.)

Megértés lehetetlenségével. Kitér a feladat elől.

A könyvbeli írások tanúsága szerint Balla Zoltán közel hatvan éven keresztül képviselte a beszédhangok önértékeire és azok eredetére vonatkozó álláspontját. A szó közvetlen értelmében állás-pontját, mert miközben szorgalmas fonetikai, fonológiai, fiziológiai, fizko-morfológiai, nyelvtani, pszichológiai, ismeretelméleti, teológiai, stb. tájékozódásokkal és kutatásokkal igyekezett jobban s még jobban alátámasztani, mégis lényegében semmit nem módosult vagy fejlődött az.

Így pl. az első 1945-ben megjelent publikációjában, a *Lesz-e kiút az általános kultúrválságból?* címűben (SZEGOLO 236. o.-tól) már alapelemeiben ugyanazok az beszédhang-önértékek kerültek kifejtésre, mint az 1996-os Iskolakultúrabeli cikkben. Ez persze fakadhatna abból, hogy olyan teljes és ellenőrzött eredmények ezek, melyek nem szorulnak további fejlesztésre, módosításra, bővítésre.

Mindazonáltal engem már az is elgondolkoztat, hogy végig nem tett érdemi kísérletet a magyar nyelv néhány további hangjának, mint a Gy, az Ly, a Ty (noha itt-ott komolyabb elemzés nélkül megemlíti) (esetleg Dz, Dzs), valamint a rövid és hosszú hangok szükségszerű megjelenése (léte)

okainak feltárására.

Ám egyáltalán nem csodálkozom ezen! Miért nem?

Azért, mert a részletes(ebb)en kifejtett, „kimunkált” megfeleltetései sem konzisztensek.

Mi az alap-, a keményen állított és védett posztulátuma?

„*a beszédhangoknak pontosan elhatárolható, geometriai jellegű jelentései vannak,*” (ld. fenn)

A gond az, hogy a kijelentett és aztán a tényleg felmutatott jelentés-kapcsolat nincs igazán védhető viszonyban egymással. A „*pontosan elhatárolható*” nem engedi meg a pontatlan, a határtalan elhatárolást! Márpedig ha ezt a követelményt mondja, akkor ezt is várom el tőle!

Mi az hogy „*geometriai jellegű*”? Vagy geometriai, vagy nem!

Ha „*jellegű*” akkor nem határolható el pontosan!

Már a posztulátum megtagadja önmagát!

És pontosan, kikerülhetetlenül ezt az eredményt is adja!

Ha becsületesen végignézzük a beszédhangok általa egyenként megadott fenti önértékeinek jelentéseit, tartalmait, nyilvánvaló, hogy ezek egymásba és más, bizonytalan képzetekbe átcsúszóak.

Nem pontosak.

Annyira ez a helyzet, hogy az egyébként is (a magyar ábécében rögzítetthez képest) hiányos hangkészletből néhányat Balla nem tud egymástól érdemben elkülöníteni (pl. ö és o-m-v, vagy u és ü, stb.).

E mellett hogyan értelmezendők *geometriai jellegűeknek* az olyan fogalmak, mint a *keményiség, szilárdság, ütközés, többszerűség*, stb. Természetesen vannak, képezhetőek (kreálhatóak) olyan képzettársítások amik összekapcsol(hat)ják a valóban geometriai fogalmakat ezekkel, vagy bármi mással.

De ettől nem válnak geometriaivá, még *jellegűen* sem.

Balla Zoltán sok évtizednyi próbálkozásai után bizony *pontosan* tudta, de ha nem akkor *pontosan* érezte ezt a feloldhatatlan ellentmondást.

Ennek bizonyítékát adja már az 1946-os könyvében, majd később is.

„*sokak előtt tényleg úgy tűnhetne fel, mintha mi megállapításainkat inkább logikai módszerünk erőszakolásával, nem pedig a tények komoly vizsgálatával tennénk meg.*” (ld. fenn)

Igen! Valóban az adódik, hogy a *logikai módszer erőszakolásával* jöttek létre azonosításai „*nem pedig a tények komoly vizsgálatával*”.

Két mondatnál későbbi közlése fontos (rejtett) bajra mutat rá.

„*A természet törvényeinek, nyelvének kiolvasása céljából mi csak legutoljára mertünk a betűk segítségéhez nyúlni.*”

Balla a köznyelvvvel ellentétben, minden írásában éles különbséget tesz a (beszéd)hang és betű fogalmai között.

Beszédhangon mindig az élőbeszéd legkisebb elkülönülő és ezért elkülöníthető egytulajdonságú (egyjellemezékű) hangegységét érti. A hang csak hallható, szemmel (közvetlenül) nem látható.

Betűn pedig, az egyes elkülönülő/elkülönített beszédhangok rajzos formával valamilyen felületre vitt jelzését/jelét érti. A kép csak látható, nem hallható.

A hang és betűje között a kapcsolatot bizonyos (Balla által is közelebbről feltárni kívánt) szemléleti, de igazából közösségi hagyományozás adja(tovább). Még a legutóbbi (XXI. sz-i) idők technikai csodái sem tudják kapcsolatukat közvetlenné, avagy azonossággá tenni. Közöttük ezért csak közvetett (és így elszakítható) a kapcsolódás, mert egymással nem felcserélhető természeti/fizikai megvalósulásokként létezhetnek, melyek között nincs közvetlen átjárhatóság. Kapcsolatukat az ember igénye, szándéka, szükséglete hozta létre, és tartja fenn.

Gondolkodva a fenti idézett mondaton, mi van akkor, ha nem igaz a benne foglalt állítás, tehát nem nem utoljára nyúlt a betűkhöz a „*természet törvényeinek, nyelvének kiolvasása céljából*”, hanem esetleg (önkéntelenül, tudati ellenőrzés nélküli ötletből, vagy az egykori alkotó(k) bölcsességében bízva) először?

Mi van akkor, ha ő a természet törvényeinek egyszerű(sített) vonalas formájú manifesztációjaként tételezte a *betűket*, amik ekként alapot adhatnak az általa keresett nyelvnek a kiolvasásához?

Akkor ebből bizony közvetlenül adódik az ő „*pontosan elhatárolható, geometriai jellegű*” képze, mármint a betűk alakja.

Éppen az általa posztulált feltárási alap adódik!

Valójában így válik igazán érthetővé, és árulkodóvá:

„...*ezek teljesen egybeesők azokkal a geometriai képzetekkel, amelyek alapján eredetileg is akartuk rendezni a szemlélettartalmakat...*” (ld. Fenn)

Tehát a beszédhangok szemlélettartalmát eredetileg a geometriai képzetek alapján akarta rendezni, s ezt szolgálta „...*a tapasztalati tényeknek, illetőleg vizsgálatoknak fölényes halmazát mi hordtuk össze az alkati jelenségek beláthatatlan tömegéből...*” (ld. fenn) sziszifuszi munkája.

Be kell valljam e lehetőség gondolata már a két évvel ezelőtti olvasásakor felötlött bennem, amikor az - i – általa fejtegetett önértékével először szembesültem.

Bizony gyanakvásomat váltotta ki a *pontszerűség* mint az - i – alap-önértelme (ld. fenn), és a leírt betű tetején ott virító pontocska szemléleti (pontos! szemlélési) azonossága.

Csak éppen egész egyszerűen nem engedtem meg magamnak a gondolati luxust, hogy ennyire esendő gyermekséget fel merjek tételezni egy olyan intellektusú, műveltségű embertől mint ő, amit remekül közvetítenek egyéb témákra vonatkozó írásai, sőt a fenti A csoportba válogatott, és a beszédhangok önértékeinek szükségszerű létezéséről jól kifejtettjei.

Tényleg ebbe a gyenge analógiás-szemléleti csapdába eshetett?

Jobban átgondolva nem! és mégis igen!

Nem ilyen egyszerűen.

A betűforma ugyanis a csapda feneke, aminek a szája szellemileg sokkal följebb van.

Mert mit is mond a beszédhangok önértékeinek szükségszerűségéről?

Nézzük posztuláló idézete egy másik részletét:

„...*a beszédhangoknak... geometriai jellegű jelentései vannak, és hogy a beszédhangok természetes értékei vagyis sajátlagos érzet- illetve képzettartalmi éppen azok, amelyekre mint utolsó, legegyszerűbb konstitutív jegyekre támaszkodhat.*” (ld. fenn)

Úgy vélem ebben sejlik fel a csapda szája.

Vannak e egyszerűbb konstitutív jegyek a geometria alap-alakzatainál?

Pont, egyenes, sík, kör, ellipszis, ív vagy görbe, térrész, gömb...

Lehet-e szemlélni ezeknél egyszerűbb alakzatokat?

A képzetek alap-fogódzóiként lehetnek-e ezeknél is egyszerűbb valós dolgok?

Nem?

Nem! Ugyanis ezek nem valós dolgok!

Ez a csapda szája!

Nézzük csak, mit ír erről Balla!

„Egészen különösnek hangzik, hogy a gondolkodás műveletét a geometrikum kereteibe tereljük, azonban alaposabb megfontolás után be kell látnunk, hogy a geometria, ill. a dolgok geometrizálása tulajdonképpen nem más, mint egyedül végrehajtott következetes elvonás eredménye. Így pedig az elvonás és a geometriai leegyszerűsítés, megszerkesztés lényeges összefüggésben van. A geometria egyszerű formáin, ill. legegyszerűbb alapjelentésein túl a szó legszorosabb értelmében elképzelhetetlen, hogy valami elvontság érzéki adatokkal vonatkozásban lehetne, vagyis hogy ezekkel folytonosságot, azaz tárgyi biztosítékot megőrizne.” 1946-ban. (SZEGOLO 37. o.)

Megpróbálom pontosabban érthetővé tenni az itteni – szerintem – kulcsmondatot:
...igazán következetes elvonás(sorozat) egyedüli eredménye a dolgok geometrizálása!

Magyarul: nincs semmi más, ami távolabb kerül(het)ne az érzékileg megragadható valóságtól mint a geometrizálás! Ugyanis egyetlen elvonási lépést téve még a teljes kép-telenség az eredmény.

Márpedig ez éppen a vége annak az útnak, aminek *elejét* akarta megtalálni Balla!

Ugyanis rendkívül letisztultan fogalmazza meg a célját.

”...a képzet, tehát hangképzet és jelentés egymásba folyásának szakaszán van az ismeretelméleti ugrópont, mely az érzékelés és fogalmi ismeret tulajdonképpeni fordulópontja...” (ld. fenn)

Tehát az a ismeretelméleti hely, ahol az érzékelés és fogalom még egyszerre azonos egymással és már mégsem, ahol a szemlélet tárgya és képe még azonos, de már mégsem!

Vagyis ahol az elvonás úgy kezdődik el, hogy még (szinte) el sem kezdődött!

Ez a fogalmi megragadás induló mozzanata!

Ha ez így van, Balla mégis hogyan nem vette ezt észre?

A képzet alaktani (morfológiai) egyszerűsége más mint képződésnek (genezisének) egyszerűsége. Valamint a képzetekben létezés más mint a valóságban lét.

Az alaktanilag legegyszerűbb geometriai alakzatok a legbonyolultabb szellemi folyamatok képzetes eredményei, amik nem léteznek a tárgyi valóságban.

Következőleg a legegyszerűbb geometriai alakzatok nem lehetnek az érzékelés-, és így a képzet első természeti tárgyai!

Sajnos a legegyszerűbb geometriai alakzatok képzetes alaki egyszerűsége tévesztette meg Ballát, aki belelátta azokat a valóságba!

Így lehetett az anyagba testesült (odaírt) alaktani (geometriai) egyszerűség, azaz a betű (mely a „hözrendelt” hang jele is) Dr. Balla Zoltán számára az ismeretelméleti *fordulópont*.

Ezen *fordult* hangértelmezése zsákutcába ez irányú tudományos reményeivel együtt. Nagy kár!

De nem volt hiába való, mert mindaz amit eközben feltárt a beszédhangok önértékeinek kikerülhetetlen szükségességéről, valamint beazonosíthatóságukhoz elvezető gondolati út irányáról, az akkor is maradandó, ha ő már a legelején elvétette az utat.

Emléke legyen áldott!